

INLEIDING TOT DE BEKNOPTE LEVENSSCHETSEN
VAN DE VOORNAAMSTE LETTERKUNDIGEN
VAN FRANKRIJK.

Ofschoon Frans I den naam van vader der letteren draagt, en het *Collège Royal de France* stichtte, hetwelk ten doel had, benevens wijsbegeerte en godgeleerdheid, de beoefening der oude talen bevorderlijk te zijn, ging onder hem de ontwikkeling der Fransche taal toch weinig vooruit. Men volgde te slaafs het voorbeeld der ouden, en er werd nagenoeg niets oorspronkelijks geleverd, tot dat, beschermd door Hendrik IV en diens trouwen vriend en raadsman Sully, Malherbe opstond, die zich den eernaam verwierf van schepper der echt Fransche poëzij, en in zeker opzigt ook der taal.

Grooten invloed had daarna op de letteren Kardinaal Richelieu, die onder den zwakken Lodewijk XIII, koning en staat beheerschte, de edelen aan het hof lokte, en Parijs tot het brandpunt van geleerdheid en wetenschap maakte, door de oprichting der *Académie française* in 1635. Deze inrichting, aan welke alle merkwaardige voortbrengselen der letterkunde ter beoordeeling werden voorgelegd, had ten doel taalverbastering tegen te gaan, en aan het Fransch een blijvenden vorm te geven. Daar nu Richelieu in alles heerschte, en de letteren slechts in zoo verre beminde, als zij tot sieraad zijner heerschappij, tot streeling zijner eigen liefde en ter vergrooting van zijn naam konden dienen, stelde hij het oordeel der *Académie*, welke maar al te slaafs volgde, vaak de wet, en deed hij naar zijne luimen goed-

of afkeuren. Hierdoor werd P. Corneille wel van de rechte baan gedreven, doch deze groote man bragt nogtans groote verbeteringen in het Fransche tooneel, waarvoor hij het treurspel schiep.

De oude neiging der Franschen om te vertellen, hetzij in rijm of onrijm, en waarin zij ook te allen tijde hebben uitgemunt, deed thans eene menigte schrijvers ontstaan, waaronder, behalve de fabeldichter La Fontaine, ook Boileau eene eerste plaats inneemt, die later aan 't hof werd geroepen van Lodewijk XIV. Deze vorst, die na den dood van den Italiaan Mazarin, in 1661, zelf de teugels van 't bewind in handen nam, was een begunstiger van schoone kunsten en letteren. Niet omdat hij ze naar waarde kon schatten, want zijne opvoeding was schromelijk verwaarloosd geworden, zoodat hij nauwelijks iets van geschiedenis wist, maar uit ongebonden zucht tot pracht en weelde. Ter verlustiging van het hof vervaardigde Molière zijne blij- en Racine zijne treurspelen, terwijl door een Italiaan de groote opera's van Quinault op muziek werden gebragt. Door Mazarin was het eerst een Italiaansch gezelschap naar Parijs ontboden, hetwelk zangspelen uitvoerde. Hierdoor opgetogen, werkten de Franschen naar dit voorbeeld, doch in verloop van tijd, kreeg de muziek geheel de bovenhand over de poëzij. Later ontstonden nog de *opéra comique* en de *vaudeville*, een klein tooneelstuk met liederen op bekende wijzen. In het proza schitterden gedurende dit tijdvak, dat de gouden eeuw der Fransche letterkunde wordt genoemd, Mevrouw de Sévigné, Bossuet en Fénelon.

De laatste levensjaren van Lodewijk XIV werden gekenmerkt door eene uiterlijke, gekunstelde vroomheid, die aan 't hof de vreemdsoortigste vermaken verving; maar toen de koning in 1715 was overleden, sloeg men weêr tot een ander uiterste over. De Regent Orléans, opgevoed door den Abt Dubois, een verzaker van godsdienst en deugd, en doorkneed in alle listen en lagen der ondeugd, gaf niet alleen het voorbeeld tot het bedrijven der snoodste en menschonteerendste laagheden, maar verbrak zelfs onbe-

schand
door me
ten min
houden.
en de los
ren, wa
verwijder
voornam
van zede
Jean Jac
gekend
meene
rijpheid
zijn vri
medewe
digten
tenswaar
behandel
Viderot
elopistie
Nog bi
door de
weinig
ander d
Napoleon
van 't on
den, de le
valbekom
zieh een
steld, de
schappen
maakten
stetelijke

schaamd de windsels der uiterlijke welvoegelijkheid, waardoor men onder de regeering van den overleden koning, ten minste nog had getracht de wandaden verborgen te houden. Als eene pest stak het hof 't geheele land' aan, en de losbandigheid der zeden sloeg ook over tot de letteren, waarvan de beoefenaars zich meer en meer van 't hof verwijderden, om zich te vereenigen in de *salons* van eenige voorname, geestige vrouwen. In dezen rampzaligen tijd van zedeverbastering en godverzaking schreven Voltaire, Jean Jacques Rousseau en Bernardin de St. Pierre een ongekend schoon proza, terwijl tevens de plannen ter algemeene verspreiding van kunsten en wetenschappen tot rijpheid kwamen door den Christusloocheenaar Diderot en zijn vriend, den grooten wiskunstenaar d' Alembert. Onder medewerking van verscheidene andere geleerden vervaardigden zij eene *Encyclopédie*, een werk, waarin alle wetenswaardige zaken naar 't A, B, C gerangschikt en in 't kort behandeld of verklaard zijn. Naar dit werk verkregen Diderot en zijne geestverwanten den naam van *Encyclopédisten*.

Nog bleiden Florian en Delille, toen de omwenteling, door de geschriften der voorlaatst genoemde schrijvers niet weinig verhaast, met al hare gruwelen losbarste en ook onder de letterkundigen groote verwoestingen aanrichtte. Napoleon, die zich verdienstelijk maakte door de regeling van 't onderwijs, legde nogtans, na Keizer te zijn geworden, de letterkunde aan boeijen door de censuur. Na zijn val beklom Lodewijk XVIII' den troon. Deze vorst betoonde zich een vriend der letteren en toen nu de rust was hersteld, de censuur opgeheven, en voor kunsten en wetenschappen een nieuw tijdvak van bloei was aangebroken, maakten Mevrouw de Stael en Chateaubriand zich een onsterfelijken naam.